

glasilo organizacije
tovarna baterij Zmaj Ljubljana

ZMAJ

naš glas

2

februar

1977 letnik XII

V tej številki objavljamo:

REELEKCIJA 1977

ODOBREN KREDIT

VABILO NA PRAZNIK

LETOŠNJI JUBILANTI

LETOŠNJI NAGRAJENCI

NAŠI IZDELKI NA TRGU

IZGUBLJENI DELOVNI DNEVI

SLIŠALI SMO V RADIU

VARSTVO OKOLJA

ALKOHOLIZEM

ZANIMA TUDI VAS

BOLEZEN NAŠEGA ČASA

LJUBITELJI PLANIN

PRED DESETIMI LETI

ČE ZATULI SIRENA

MI SE IMAMO RADI

in še druge zanimivosti

praznik zmaja

"Osmi marec je praznik podjetja. Dan, ko praznujemo ta praznik je dela prost, plačan dan." Takšno določilo vsebuje 77. člen samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu tovarne ZMAJ in ki smo ga sprejeli na zboru delovnih ljudi 30. decembra 1974.

Naključje je hotelo, da je bila pred 54 leti ustanovljena tovarna baterij tudi nekako v tem času, točneje 23. marca. Zato smo oba

dneva, ki sta vsak po svoje zgodovinsko pomembna, združili v enkratno praznovanje in sicer za 8. marec upošteva dvotretjinsko število delavk od vseh zaposlenih.

Tako ima naše praznovanje v bistvu dvojni pomen in katerega bomo letos že enajstič zapovrstjo na primeren način ob upoštevanju ugodnih rezultatov dela v minulem obdobju, proslavili v soboto 5. marca 1977. My

Čestitka za 8. marec - dan žena. Na sliki: lansko leto na Polževem.

vabilo na praznik

V soboto 5. marca 1977 bo v okviru Dneva žena in praznika tovarne Zmaj svečano srečanje aktivnih in upokojenih sodelavcev.

Pred tovarno Zmaj se bomo zbrali ob 15.30 uri, odkoder se bomo z avtobusi odpeljali v Stegme na ogled našega novosprejetega objekta.

Za tem se bomo napotili v hotel Lev, kjer se nam bodo

pridružili tudi naši upokojenci.

V okviru skromnega programa, ki naj bi se začel ob 16.30 uri, bomo posvetili pozornost našim delavcem, ki letos dopolnijo 10 in 20 let dela v Zmaju, ter nagradili - po lanskoletnem premoru - letošnje nagrajence.

Ob primerni dekoraciji miz in celotnega prostora bomo ob prijetni glasbi prispevali

tudi svoj delež tovariškega vzdušja.

Nasvidenje v soboto 5. marca na našem tradicionalnem praznovanju.

Organizacijski odbor

letos enajstič

Enkratno letno svečano praznovanje praznika tovarne Zmaj, ki poteka običajno ob dnevu žena 8. marca, smo do zdaj zabeležili že desetkrat in sicer v Domu Maksa Perca 1967-68-69 in 70. leta, v hotelu Union 1971-72 in 73. leta, v hotelu Slon 1974 leta, v klubu poslancev 1975 leta ter lani 1976 na Polževem.

Letos bomo praznovali v hotelu LEV.

My

letošnji jubilanti

V letošnjem letu praznuje delovni jubilej 24 naših sodelavcev in sicer dva z deset in dvaindvajset delavcev z dvajsetletnim delovnim stažem v tovarni Zmaj. Vsi jubilanti bodo z določeno višino nagrade nagrajeni ob prazniku podjetja 5. marca na proslavi.

Za 10 letno delovno dobo v Zmaju:

C E R A R Alojz
H R E N Jože

Za 20 letno delovno dobo v Zmaju:

D U K A R I Č Marija
F R A N C E L J Rudi
G E R B E C Jana
G E R D I N A Anton

G R O J Z D E K Peter
K A L I Š E K Jožica
K O R D A N Alojzija
K O Š T R I C A Rozalija
K O V A Č I Č Ivan
L A V R I Č Nežka
M A N D E L J Edvard
M A R K O V I Č Katarina
M R Z E L J Anton
P U N G E R Š I Č Marija
S E T N I K A R Ivanka
S T R M O L E Ignac
S T R A H Agata
Š R I B A R Slavica
Š T E F A N Č I Č Ivanka
U L Č A R Franc
V E R B I Č Rozalija
Z U P A N Č I Č Antonija

Č E S T I T A M O !

letošnji nagrajenci

Za letošnje praznovanje 8. marca in praznika podjetja je komisija za pohvale in nagrade, imenovana od delavskega sveta, prejela iz posameznih sektorjev in služb predloge kandidatov, ki naj bi bili na sami proslavi nagrajeni z diplomami in knjižno zbirko.

Tako smo po lanskoletnem premoru zopet zabeležili nekaj naših sodelavcev - nagrajencev in sicer:

Proizvodni sektor
A izmena:

K O J I Č Zora - delavka na spajanju baterij 3R 12,

B A L A N T I Č Vera - delavka na pritiskanju kontaktov 3R 12,

S L A V I Č E K Frančiška - delavka na režijskih delih,

P R I M C Jožefa - delavka na izdelavi negativnih elektrod R 6.

B izmena:

Ž I N K O Elizabeta - delavka III. na PL R 12 pokrivanje-zalivanje,

M E R K L I N Gizela - delavka I. na avtom-agregatu, vlaganje členov,

D O L N I Č A R Terezija - delavka na merjenju 3R 12

B E R Č A N Terezija - del. III na PL R 12 pokrivanje zalivanje.

Obrat Šentvid:

A N Ž L O V A R Jože - obratni ključavničar

D R A B Gabrijela - delavka na vezanju blokov 6AF 22

M E D V E D Marija - delavka na spajanju čaš

M A R K O V I Č Ivanka - kuharica.

Tehnično razvojni sektor

S R E B O T N I K Franc - tehnolog I.

Marketing sektor

J O V A N O V I Č Božo - predstavnik

Splošno kadrovski sektor

V A R D J A N Mara - referent v SKS

K A V A Š Marija - kuharica

M E S I Č Jožefa - kuharica.

Služba vzdrževanja

C E R A R Franc - kovino-strugar I.

Služba kakovosti

P E R E T I Č Julijana - kontrolor

Osnovna organizacija sindikata

K R I S P E R Brigita - fakturist.

Č E S T I T A M O !

ob dnevu žena

Ob 8. marcu izrekamo najboljše čestitke tudi našim upokojenkam.

Istočasno pa izrekamo vabilo na naše skupno snidenje ob praznovanju.

Uredništvo

reelekcija 1977

V skladu z določili statuta tovarne je delavski svet na svoji prvi dne 10.1.1977 razpisal dve delovni mesti:

- delovno mesto individualnega poslovnega organa - direktorja delovne organizacije tovarne baterij Zmaj (sedanjemu direktorju tov. Slemnik Milanu, dipl.oec., poteče mandatna doba s 1.4.1977),
- vodilno delovno mesto vodje proizvodnega sektorja (sedanjemu vodji tov. Primožič Bojanu, dipl.ing., poteče mandatna doba s 20.4.1977).

Delavski svet je v razpisno komisijo imenoval 5 članov, tako, da je v komisiji imel vsak sektor po enega predstavnika. V skladu z določili Družbenega dogovora o temeljih kadrovske politike na območju ljubljanskih občin so v razpisni komisiji sodelovali tudi 3 člani, ki jih je delegiral Izvršni svet skupščine občine Ljubljana-Center.

Razpisna komisija je oblikovala besedilo razpisa v skladu z določili statuta tovarne, samoupravnega sporazuma o sistematizaciji delovnih mest in že omenjenega Družbenega dogovora o temeljih kadrovske politike. Tako oblikovan razpis je bil objavljen v dnevniku Delo.

V razpisnem roku 15 dni je razpisna komisija prejela 1 vlogo za delovno mesto direktorja delovne organizacije in 2

- vlogi za delovno mesto vodje proizvodnega sektorja. Na razpis so se prijavili:
- Slemnik Milan, dipl.oec. - za delovno mesto direktorja delovne organizacije
 - Primožič Bojan, dipl.ing. - za delovno mesto vodje proizvodnega sektorja
 - Viderger Ivan, ing.org. dela - za delovno mesto vodje proizvodnega sektorja.

Komisija je ugotovila, da vsi trije prijavljeni kandidati izpolnjujejo formalne pogoje

za zasedbo razpisanih delovnih mest.

Poleg strokovne usposobljenosti pa se mora pri izbiri kandidatov na navedena delovna mesta še posebej upoštevati:

- družbenopolitična merila, kot so odnos do socialistične revolucije, bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti, zavzetost za razvijanje samoupravnih odnosov in delitve po delu,
- moralno-etnična merila, kot so odnos do dela, ljudi in sodelavcev, zavzetost za spoštovanje zakonitosti, poštenost, odgovornost za gospodarjenje z držbenimi sredstvi, sposobnost povezovanja pravic z obveznostmi in odgovornostjo.

Torej morajo pred imenovanjem delavcev na mesta individualnih poslovnih organov in čla-

Kmalu bo 9. marec, ko smo na ta dan namerili 70 cm snega. In letos? Na sliki: Na zadnji delovni dan 1976 na Zmajevem dvorišču.

nov kolegijskih poslovnih organov ter vodilna delovna mesta samoupravni organi iskati mnenje družbenopolitičnih organizacij v organizaciji združenega dela. Na podlagi navedenih smernic za izvajanje kadrovske politike pri zasedanju odgovornih delovnih mest, je razpisna komisija zadolžila sindikalno organizacijo, da po posvetu z organizacijo ZK in ZSM posreduje skupno mnenje družbenopolitičnih organizacij o primernosti prijavljenih kandidatov.

15. in 16. februarja so o vlogi tov. Slemnik Milana in Primožič Bojana razpravljale vse družbenopolitične organizacije v tovarni in njuni kandidaturi soglasno podprle.

Skupno oceno družbenopolitičnih organizacij bi lahko strnili v stavek, da sta oba kandidata imela v preteklem obdobju pravi in aktiven odnos do dela družbenopolitičnih organizacij v tovarni, v njuni kandidaturi pa vidimo poročilo za nadaljnji razvoj samoupravnih socialističnih odnosov v tovarni. Člani družbenopolitičnih organizacij so izrekli tudi nekaj pripomb, ki naj bi obema služile kot pomoč pri nadaljnjem delu.

Oba kandidata sta k vlogi priložila tudi svoje poglede za nadaljnji razvoj tovarne oziroma prioritete naloge za prihodnje obdobje.

Poglejmo, kako si najpomembnejše naloge za prihodnje obdobje zamišlja direktor tovariš Slemnik Milan:

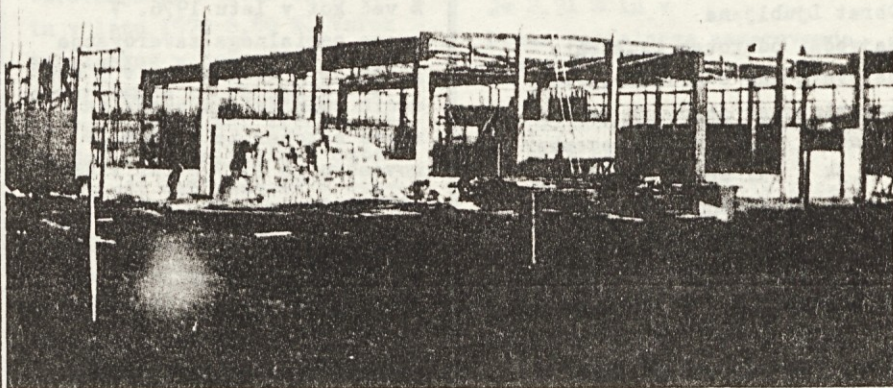
- realizirati investicijski program izgradnje nove tovarne,
- izpeljati do realizacije nekatere ključne naloge (osvojitve alkalnih baterij),
- še naprej utrjevati dobre medsebojne odnose,

odobren kredit

Izvršilni odbor Ljubljanske banke nam je dne 31. januarja 1977 odobril kredit in garancijo na lastna sredstva za nadaljevanje izgradnje nove tovarne v Stegnah.

S tem so dane možnosti za realizacijo projekta. Dela za

nadaljevanje gradnje so v zaključni fazi in potekajo po planu. Opravljajo se tudi organizacijsko kadrovske priprave, ki jih za njegovo uspešno realizacijo tako obsežen objekt zahteva.

Zmajeva gradbišča v letošnjem letu? - Po napovedih, kot jih je slišati, bomo letos ponovno pričali slikoviti gradbeni dejavnosti. Gornji posnetek je iz Stegen lani nekako v tem času gradnje.

- urediti naš položaj delovne organizacije v SOZD Iskra,
- prilagoditi samoupravo in jo izpopolniti v skladu z zakonom o združenem delu.

Po pregledu razpisnega gradiva in primerjavi zahtevanih pogojev z dejanskimi, se je razpisna komisija soglasno odločila, da predlaga tov. Slemnik Milana za imenovanje na delovno mesto direktorja DO, tov. Primožič Bojana pa za imenovanje na delovno

mesto vodje proizvodnega sektorja. Tov. Viderger Ivan je po opravljenih razgovorih odstopil od svoje kandidature.

Delavski svet je na svoji seji dne 18.2.1977 s tajnim glasovanjem potrdil predlog razpisne komisije in jima podaljšal mandat za naslednja 4 leta.

Obema iskreno čestitamo!

izgubljeni delovni dnevi

Za lansko leto 1976 je splošno kadrovski sektor pripravil nekaj obširnega pregleda o izostajanju z dela zaradi bolezni, nosečnosti oziroma porodniškega dopusta in skrajšanega delovnega časa in tako dalje, in ki je bil posredovan svetu za medsebojna delovna razmerja. Da pa se podrobneje seznanijo s to tematiko vsi zaposleni, sme za naše glasilo izbrati nekaj sestavkov in končno tabelo.

Ur.

nega zavarovanja je bilo izgubljenih delovnih ur 32.304, kar zneso 8,59 %. Skupaj izgubljenih ur v obratu Ljubljana je bilo 52.142, kar zneso 13,86 %.

Obrat Ljubljana

Največji odstotek izostanka delovnih dni v breme delovne organizacije je bil v mesecu oktobru. Sledi mesec december z 4,34 % ter mesec oktober z 4,27 % odsotnostjo zaradi bolezni, v letu 1975 pa je bilo v mesecu decembru 5,74 % izostankov, kar je za 1,40 % več kot v letu 1976 ter oktober z 5,67 %, kar je za 1,40

% več kot v letu 1976. V breme socialnega zavarovanja pa se je % izostankov v 3 mesecih zmanjšal in sicer za mesec oktober za 4,28 %, v novembru za 2,27 % ter v decembru za 0,50 %.

Skupaj je bilo v breme delovne organizacije od 1.1. do 31.12.1976 izgubljenih delovnih ur 19.838 kar zneso 5,27 %. V breme zdravstve-

Obrat Šentvid

Skupaj je bilo v breme organizacije za obdobje od 1.1. do 31.12.1976 izgubljenih delovnih ur 9.708 kar zneso 4,02 %. V breme zdravstvenega zavarovanja pa 14.260 ur, kar je 5,90 %.

Skupaj je bilo v obratu Šentvid pri Stični 23.968 izgubljenih delovnih ur, kar je skupaj 9,93 %.

	V breme del.org.		V breme socialnega zavarovanja												SKUPAJ	
	do 30 dni		nad 30 dni		noseč in porodn.		nega članov		Skrajšani delovni čas				Skupaj			
									bol.nad 30		nega					
	ure	%	ure	%	ure	%	ure	%	ure	%	ure	%	ure	%	ure	%
I	3280	3,99	1356	1,57	2808	3,25	652	0,75	196		416		5428	6,27	8708	10,2
II	4240	5,77	1448	2,02	2288	2,11	608	0,81	88		352		4824	6,53	9064	12,3
III	3800	4,75	2184	3,68	1768	2,33	927	1,67	216		760		5855	8,63	9655	13,3
IV.	4260	6,03	2960	3,62	1824	2,01	435	0,61	460	0,65	264	0,37	5943	7,26	10203	13,8
V.	2588	3,25	2156	3,07	1776	2,52	480	0,68	124	0,19	196	0,26	4732	6,72	7320	9,97
VI.	2289	2,97	1944	2,52	1616	2,40	376	0,53	352	0,28	176	0,11	4464	5,84	6753	8,81
VII.	2400	4,27	2232	2,30	1792	2,57	310	0,38	64	0,09	176	0,25	4574	5,59	6974	9,86
VIII.	2320	2,93	1840	2,23	1616	2,17	295	0,75	124	0,16	192	0,25	4364	5,56	6684	8,49
IX.	3312	3,54	1736	2,21	1240	1,61	992	1,26	136	0,17	184	0,23	4288	5,48	7600	9,02
X.	2538	3,44	1880	2,42	1096	1,41	360	0,46	232	0,29	276	0,35	3844	4,93	6382	8,27
XI.	3112	3,95	1448	1,83	1608	2,04	656	0,83	168	0,21	108	0,13	3988	5,04	7100	8,99
XII.	3008	3,78	1928		1304		752		168		184		4336		7344	
	37148	4,37	23152	3,9	20736	2,4	7140	0,8	2328	0,3	3284	0,3	56640	6,7	93787	11,0

V zadnjem tromesečju se je % izostanka v breme organizacije zmanjšal, v mesecu oktobru iz 4,05 % v letu 1975 na 3,36 % v letu 1976, v novembru je narasel iz 4,92 % v 1975 na 5,13 % v 1976, ter se v decembru zmanjšal za 2,09 %. Ravno tako tudi socialno zavarovanje. Večji odstotek izostanka je samo v mesecu decembru 8,65 v letu 1975 pa je bil 6,50 %.

Skupne službe in vzdrževanje.

V lanskem letu je bilo 7.602 delovnih ur izgubljenih, to je 2,71 %, v breme zdravstvenega zavarovanja pa smo zabeležili 10.076 ur, kar predstavlja 3,60 odstotka. Ugotavljamo, da je bilo v skupnih službah in vzdrževanju izgubljenih 17.678 delovnih ur oziroma 6,31 odstotka.

Če si ogledamo priloženo razpredelnico, ki prikazuje karakteristike izostajanja za podjetje kot celoto za lansko koledarsko leto vidimo, da je bilo v breme delovne organizacije izgubljenih 43.505 ur, v letu 1976 pa 37.148, kar je za 6.357 ur manj kot lansko leto. Več izgubljenih ur pa je v breme socialnega zavarovanja in sicer od 54.588 ur v letu 1975 na 56.640 v letu 1976, kar je za 2.052 ur več kot v letu 1975.

Povprečni izostanek v letu 1976 zaradi bolezni je v breme organizacije 4,13 %, v breme socialnega zavarovanja pa 6,29 %.

Skupaj je bilo izgubljenih delovnih ur 10,42 %.

V tovarni Zmaj in v obratu v Šentvidu je bilo odsotnosti

zaradi bolezni v letu:	
1972	9,4 %
1973	8,6 %
1974	9,7 %
1975	11,1 %
1976	10,4 %.

V proizvodnem sektorju se je odsotnost zaradi bolezni bistveno dvignila in sicer iz 11,9 % v letu 1973 na 13,8 % v letu 1976. V letu 1974/75 je bil procent izostanka 11,9.

V letu 1975 je bilo v breme organizacije izgubljenih 4,99% delovnih ur, v letu 1976 pa 5,27 % delovnih ur. V breme zdravstvenega zavarovanja pa v letu 1976 5,27 % delovnih ur. V breme zdravstvenega zavarovanja pa v letu 1975 6,90% in v letu 1976 8,59 %. Vzrok izostankov v breme socialnega zavarovanja so obolenja lok. in ver. tkiva ter virusna obolenja, kjer so delavci ostajali tudi več mesecev v staležu bolnih.

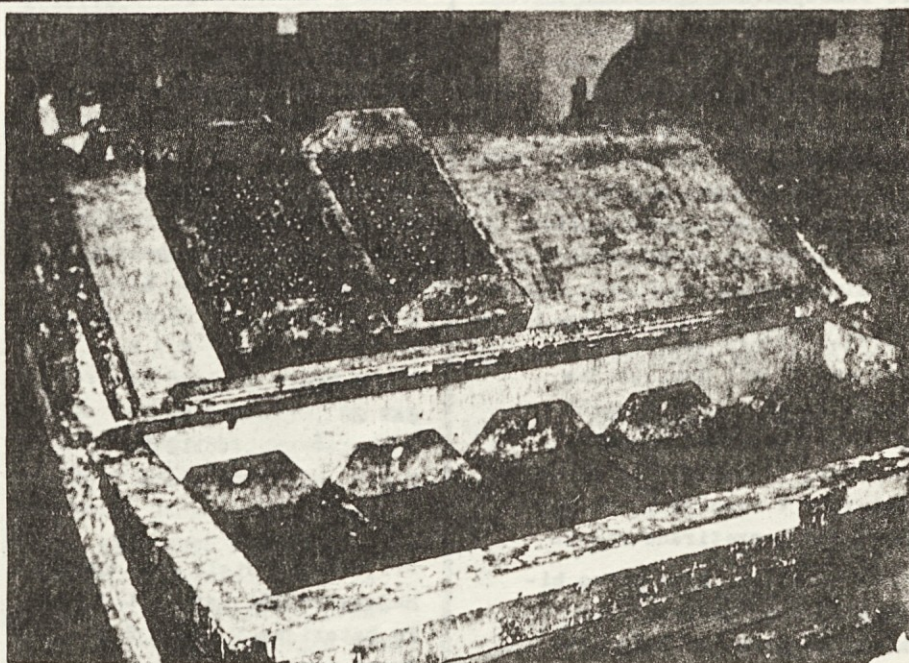
V Šentvidu pri Stični je bilo izostankov v letu 1975 v breme organizacije 5,58 % v breme socialnega zavarovanja

vanja pa 7,69 %. V letu 1975 pa se je odstotek izostanka v breme organizacije zmanjšal za 4,02 % v breme organizacije in v breme socialnega zavarovanja na 5,09 % - kar dokazuje, da je laična kontrola bolniškega staleža uspešna. V obratu Šentvid pri Stični je % izostanka v letu 1975 13,27 %, v letu 1976 pa 9,93 %.

V letu 1975 je bil odstotek izostankov v skupnih službah v breme organizacije 4,97 %, v breme socialnega zavarovanja pa 4,96 %. V letu 1976 je bil odstotek izostanka v breme organizacije 2,71 % in v breme socialnega zavarovanja 6,3 %.

Za proizvodni sektor Ljubljana bi bilo nujno v letu 1977 uvesti laično kontrolo bolniškega staleža ter delavce preusmerjati v našo obratno ambulanto.

SOB

Delovna operacija "namakanje mošnjikov" R 10 bo zaradi boljše, sodobnejše tehnologije že letos iz obrata Šentvid odšla v zgodovino.

naši izdelki na trgu

MALOPRODAJNE CENE BATERIJ IN BATERIJSKIH SVETILK

V Uradnem listu SFRJ št. 52 z dne 26.XI.1976 je bil objavljen samoupravni sporazum o uvedbi sistema maloprodajnih cen za baterije in baterijske svetilke.

Sporazum so podpisali dne 14.6.1976 na Gospodarski zbornici v Beogradu predstavniki trgovskih podjetij, ki baterije prodajajo in predstavniki proizvajalcev.

Glavni namen tega sporazuma je doseči enake cene baterij na celotnem jugoslovanskem tržišču. Doslej je zaradi sistema marž in rabata imela vsaka trgovina svoje cene. Po samoupravnem sporazumu o maloprodajnih cenah, pa so maloprodajne cene vnaprej določene in enake za vso Jugoslavijo. Do manjših razlik lahko pride le zaradi različnih stopenj republiških in občinskih prometnih davkov, vendar so te razlike minimalne.

Celoten sistem maloprodajnih cen je bil pripravljen tako, da so ostale povprečne cene baterijam nespremenjene. To pomeni, da so se baterije v trgovinah, ki so prej imele pretirano visoke cene pocenile, kjer pa so bile prej cene nesorazmerno nizke so porasle. Naše neto prodajne cene bi morale ostati v tem primeru iste, kot prej, močno pa so porasle

bruto prodajne cene, saj sedaj baterije mi prodajamo po maloprodajnih cenah, trgovini pa odstopamo rabat in to: 16 % za malo prodajo, tistim, ki kupijo letno več kot za 1.000.000 N din baterij pa še 7 % rabata.

Postopek za pripravo in uvedbo samoupravnega sporazuma o maloprodajnih cenah je bil zelo dolg, saj je trajal več kot eno leto. Med tem časom je prišlo do nekaterih podražitev surovin in tudi drugi stroški so porasli. Zato smo baterijski proizvajalci istočasno s samoupravnim sporazumom o maloprodajnih cenah vložili pri Zveznem zavodu za cene tudi zahtevo o povišanju cen za nekatere baterije. Naši zahtevi je Zavod za cene ugodil in tako je prišlo istočasno z uvedbo maloprodajnih cen do naslednjih povišanj cen baterijam:

R 20 UTR	20 %
R 20 Super	9 %
3R 12 UTR	8,7 %
2R 10 UTR	30 %
6AF 22	40 %
S 4	112 %
R 40	60 %

Pri tem so ostale cene naši najmasovnejši bateriji R 6 in baterijam R 14 in R 14 Super nespremenjene. Tako smo dosegli povprečno povišanje cen baterijam 8,15 %.

Sistem maloprodajnih cen in povišanje cen nekaterim baterijam bo imelo velik vpliv na naše poslovanje v letu 1977. Brez povišanja cen bi morali v letu 1977 najbrže planirati izgubo, tako pa predvidevamo vsaj majhen ostanek dohodka.

Sistem maloprodajnih cen pa je povzročil na eni strani veliko povečanje naših bruto prodajnih cen, na drugi strani pa so močno narasle tudi bonitete (rabati) našim kupcem. To pomeni, da bomo v letu 1977 imeli veliko večji celotni promet kot leto prej, ker pa bomo praktično ves ta porast vrnili našim kupcem v obliki rabatov bo naš zaslužek ostal tak kot je bil.

Rajko Noe

postani

član

samopomoči

Č E B E L I C A

blagajna vzajemne pomoči

- če želite postati član
- če želite vlagati
- če želite posojilo

Predsednik Franc Lendero in blagajnik Marica Nemec vam posredujeta podrobne informacije

slišali smo v radiu

V ponedeljek 14. februarja smo na drugem programu radia Ljubljana v oddaji "Iz delovnih kolektivov" slišali naslednje besedilo:
"V tovarni baterij Zmaj v Ljubljani posvečajo vso pozornost delu inovatorjev in ga ustrezno nagrajujejo. O tem se je novinar Feri Kučan pogovarjal z direktorjem tovarne Milanom Slemnikom ter predsednikom komisije za inovacije Bogomirjem Mihelčičem".

"Tovarna baterij Zmaj v Ljubljani posveča veliko pozornost inovacijam in ob tem moramo povedati, da so uspehi že več kot vidni. Tovariš Slemnik, vi ste direktor te delovne organizacije. Kako ocenjujete te vaše uspehe, ki se kažejo že nekaj let pri vas?"

"Področje inovacij me čisto osebno zanima zato ga spremljam in kako ga imajo urejenega tudi v svetu. Pri nas doma, lahko rečem, nimamo takšnih osnovnih problemov, s katerimi se še ubadajo v nekaterih delovnih organizacijah, kot je slišati ali kje prebrati. Pri nas je ta proces dobro utečen že nekaj let. V samoupravnih aktih imamo reguliran način sprejemanja inovacijskih predlogov, obravnave in nagrajevanja. Mi smo ta led prebili že pred nekaj leti. Pri nas ni več problema, tudi ne več nevoščljivosti, ki je le še marsikje prisotna in ovira normalnemu

procesu obravnave inovacij. Pri nas komisija redno obravnava prispela predloge in izvaja realizacijo po vnaprej določenih in sprejetih kriterijih. To je pri nas stalen proces.

Prav to pa, mislim, je lahko pogoj, da lahko inovacijska dejavnost sploh zaživi. Zato je brez težav možno tistemu, ki je "ustvaril" inovacijo - prihranek izplačati toliko, kolikor je dogovorjeno ne glede na višino. Pri nas smo izplačali tudi že 60.000 din, pa ne ravno za patent, ampak inovacijo, ki nam je prinesla precej prihranka. Mislim pa, da bo predsednik komisije, ki to področje vodi, lahko v ilustracijo podal nekaj števil.

"Tovariš Bogomir Mihelčič in pa še predsednik komisije za inovacije v vaši delovni organizaciji, ki se že vrsto let ukvarja s to dejavnostjo - koliko je inovacijskih predlogov na leto in ob tem tudi, kako je z nagradami inovatorjem?"

"V tovarni Zmaj že vrsto let deluje stalna komisija, ki se ukvarja z inovacijsko dejavnostjo v našem podjetju. Ta dejavnost je pri nas še kar živa, saj imamo v zadnjih dveh letih povprečno nad 20 uporabnih inovacijskih predlogov na leto, ki bi jih lahko uvrstili v vse inovacijske kategorije od koristnega opozorila, koristnega tehničnega

predloga, tehnične izboljšave pa do izuma.

Za koristne inovacijske predloge imajo avtorji pravico do denarne odškodnine, ki jo izračunamo na osnovi ugotovljene gospodarske koristi. Le za inovacije, ki so takega značaja, da zanje neposredne gospodarske koristi ni mogoče izračunati, komisija sama po prosti presoji določi višino nagrade.

Višine nagrad so zelo različne: Od nekaj sto (500,-) dinarjev za koristna opozorila in manjše tehnične predloge pa do nekaj 10.000,- za tehnične izboljšave in izume. Doslej največjo odškodnina je bila izplačana za odkup izuma leta 1975 in je znašala 70.000,- dinarjev. Lansko leto (1976) pa je bila največja odškodnina izplačana za tehnično izboljšavo in sicer v višini več kot 15.000,- dinarjev, odškodnina za to izboljšavo pa se bo obračunavala še v nadaljnjih dveh letih.

Inovacijsko dejavnost v tovarni pa pospešujemo tudi na druge načine. Tako smo v letih 1975 in 1976 objavili poseben natečaj po katerem bomo letos za praznik podjetja, ki sovpada s praznikom žena 8. marcem, nagradili tri najboljše inovacijske predloge zadnjih dveh let, ne glede na to ali so bile odškodnine zanje izplačane ali ne."

Po magnetofonskem zapisu - My

pred desetimi leti

Ko se letos v tem času pripravljamo na praznovanje 8. marca in praznika podjetja ZMAJ se vrnimo za deset let nazaj in pogledjmo, kako smo se takrat pripravljali oziroma, kako smo praznovali 40 letnico obstoja Zmaja.

Pred desetimi leti smo prav zares praznovali 40 let Zmaja in to v veliki zmoti, ker še nismo ugotovili, da je bila tovarna za baterije ustanovljena marca 1923 leta, ime Zmaj pa je dobila šele 1927 leta. Sicer smo šest let kasneje praznovali še 50 letnico obstoja tovarne.

V takratnem prepričanju, da je Zmaj star 40 let, smo se temu primerno pripravljali. Zato je delavski svet na 6. seji sprejel sklep, da se v okviru praznovanja dneva republike 29. novembra proslavi tudi 40 letnico obstoja tovarne.

Proslava je bila 28. novembra v domu Maksa Perca v Slomškovi ulici. Že dopoldan smo se zbrali v dvorani v prvem nadstropju na prvem delu proslave. Pel nam je oktet "Gallus", konferasje pa je bil Marjan Kralj.

Za lo letno delovno dobo so bili delavci nagrajeni z zapestno uro v takratni vrednosti 40.000 starih dinarjev.

Upravno poslopje - del Zmaja.
Posnetek izpred desetih let.

Za kosilo smo se preselili v spodnje prostore restavracije, kjer je bil tudi zabavni del proslave.

Za 40 let obstoja smo izdali 5.000 značk z emblemom Zmaj in letnico 1927-67, založili pa smo tudi jubilejni bilten v nakladi 1.000 izvodov.

Pa pogledjmo še, kako je bilo pred dvajsetimi leti. Takrat so tudi praznovali 30 letnico

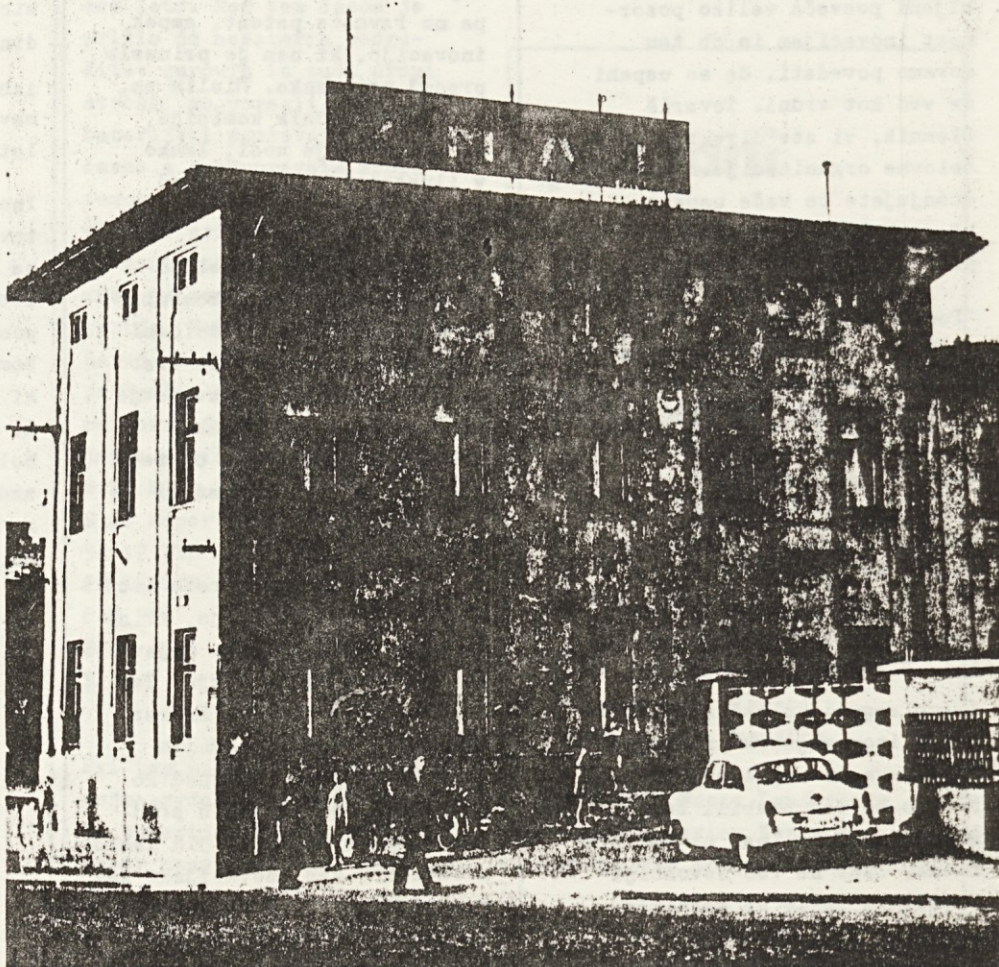
obstoja Zmaja in v ta namen so imenovali 20 članski odbor za pripravo oziroma izvedbo proslave.

Bila je sobota 20. julija 1957 in vsi zaposleni so v tovarni prisostvovali svečani proslavi z odkritjem spominske plošče. Naslednji dan v nedeljo je bil izlet na Polževo. Prevoz je bil v rezerviranih vagonih vlaka do Ivančne gorice, kjer so bile v tamkajšnjem kopališču tudi plavalne tekme med člani kolektiva.

Zabave, smeha in prijetnega razpoloženja je bilo na pretek. Nekaj stroškov tega izleta pa je krila "celo" uprava podjetja.

Tako je bilo torej pred desetimi in dvajsetimi leti.

My

zanima tudi vas

Tudi v letošnjem letu se bomo ubadali s stanovanjsko problematiko, letovanjem, klimatskim zdravljenjem in še z marsičem, zato je še toliko bolj zanimivo, če osvetlimo lansko dejavnost in nanizamo nekaj uspehov iz poročila o delu socialne službe za leto 1976, ki ga je pripravila socialna delavka Skuber-Osterman Elizabeta.

Stanovanjska problematika

Za gradnjo ali dograditev hiše, nakup ali adaptacijo stanovanja smo v spomladanskem in jesenskem času razpisali natečaja za vrednost 1.885.000 dinarjev. Natečaja se je udeležilo 28 delavcev, uspelo pa jih je 24, ki so dobili posojilo v skupni vrednosti 1.515.000 din oziroma povprečno 63.125 din posojila na vsakega prosilca. Posojilo je bilo porabljeno za gradnjo stanovanjske hiše (12 delavcev), dograditev hiše (8 delavcev) in nakup stanovanja (4 delavci).

Udeležili smo se nakupa 3 dvosobnih stanovanj pri IMOS Ljubljana. Natečaja za pridobitev družbenega stanovanja se je v Zmaju udeležilo 7 delavcev in od tega števila so 3 uspeli. Prispevati pa so morali 10 odstotno lastno udeležbo kot posojilo.

Kupili smo tudi eno enosobno stanovanje.

V letu 1976 smo šestim delavcem rešili stanovanjsko vprašanje z nakupom stanovanj, devet delavcev pa je pridobilo solidarnostno stanovanje.

Letovanje

Lani je v Bašaniji - v našem domu - letovalo 73 družin. Od 20. junija do 30. avgusta so bile kapacitete polno zasedene.

Na Dugem otoku je letovalo 7 družin, to pa je le 39 odstotkov zasedenih kapacitet.

Na Uskovnici pa je letovalo 13 družin naših delavcev. Bilo je 189 nočin, kar znese 56 dni. Tako znaša zasedenost naših kapacitet na Uskovnici le 16 odstotkov.

S sestanka osnovne organizacije sindikata pa je bilo že slišati, da se Uskovnico "obdrži" in da naj bo spomladi organiziran izlet na Uskovnico.

Preventivna letovanja

V lanskem letu je bilo za pre-

ventivno letovanje predlaganih 47 delavcev, ki delajo na zdravju škodljivih delovnih mestih ali pa so socialno in zdravstveno oproženi. Tega letovanja se je udeležilo 37 delavcev, ostali pa so navedli tehtne vzroke, zakaj se preventivnega letovanja niso mogli udeležiti.

Organizirano letovanje otrok

Udeležilo se ga je 17 otrok, katerim so bili stroški povrnjeni v višini dejanskega letovanja in to 600 din.

Klimatsko zdravljenje

Na klimatsko zdravljenje smo lani poslali enega delavca - hotelske usluge je krila naša delovna organizacija.

Gledališka komuna

Lani smo si ogledali 29 opernih - dramskih in baletnih predstav. Za to smo nabavili 570 vstopnic in največ predstav so si ogledali delavci iz službe vzdrževanja.

Dedek Mraz

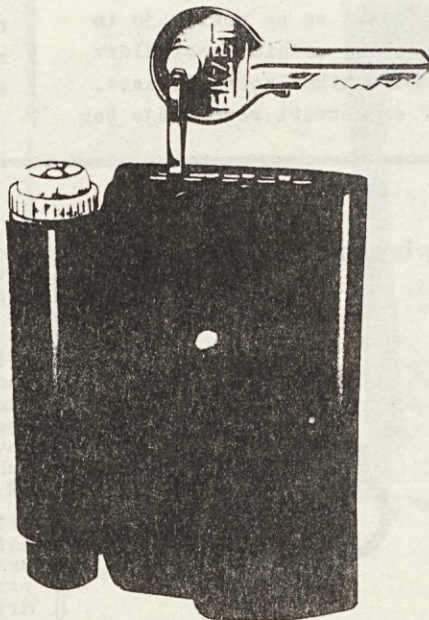
Dedek Mraz za otroke naših delavcev je bil v lutkovnem gledališču - Kino Sloga. Imeli smo 2 predstavi.

Individualna problematika

Delavci so obiskovali socialno službo z najrazličnejšimi problemi. Najpogostejši so bili neurejeno otroško varstvo, zdravstveni problemi, prvenstveno problemi neustreznega delovnega mesta zaradi zdravstvenega stanja delavca, nerešeno stanovanjsko vprašanje itd.

Obravnavana sta bila dva alkoholika. Oba sta privolila na zdravljenje in sta zdaj uspešno rehabilitirana.

Izbral in priredil My

varstvo okolja

Letošnje leto 1977 je proglašeno za leto varstva okolja. Kaj razumemo pod pojmom "varstvo okolja", smo v zadnjih letih že mnogo slišali, kaj malo pa je bilo storjenega, da bi se zmanjšalo onesnaževanje našega življenjskega prostora. Nasprotno, priče smo pogostnemu zastrupljanju zraka, vode in zemlje in pri katerem so udeleženci posamezniki ali delovne organizacije. Naše vsakodnevno tarnanje med nadaljevanjem onesnaževanja okolja bi moralo privedi v odločne akcije, iz katerih bi sledili končni rezultati. Prav je, da se vsakdo ozre najprej navznoter, k sebi, ugotovi delež in vzroke za onesnaževanje okolja in da predlaga ustrezne ukrepe. Zato želimo tudi z našim glasilom, z informiranjem poseči na to področje in v nadaljevanjih objavljati sestavke, ki jih za glasilo pripravlja Zlatko Podražaj. Danes objavljamo prvega pod naslovom "Varstvo voda in odpadne vode".

Urednik

VARSTVO VODA IN ODPADNE VODE

Voda je neločljiv sestavni del človekovega okolja, brez katere ne bi bilo življenja na zemlji. Njena vloga je sam življenjski prostor ter nepogrešljivi

vost v sestavi in funkcioniranju vsakega živega bitja. V okviru varstva okolja nas seveda zanima njena prva vloga.

Vodni prostori imajo sicer različno starost (morja - milijon let, reke in jezera - nekaj desetletij), vendar so živi, spreminjajoči, saj je tudi voda živa, ker nenehno kroži, ker je najbolj univerzalno topilo in ker v njej žive živa bitja. Voda ima sposobnost da oblikuje pokrajine in življenjsko združbo.

Življenjska združba določenega vodnega prostora je rezultanta danih zakonitosti (npr. temperature, trdote, hitrosti gibanja, svetlobe, raztopljenega kisika itd.). Vsaka lastnost ima ozko območje, ki je ugodno za prisotna živa bitja.

Ugodnosti se ne pokrivajo in je obstoj vodnih prebivalcev in porabnikov možen le zato, ker se ustvari ravnotežje teh

njihovih ugodnosti. Temu stanju pravimo dinamično ravnotežje, ker se neprestano

prilagaja spremembam lastnosti okolja. Nihanje dinamičnega ravnotežja je med drugim pogojilo biološke ritme, katerih pomembnosti smo se začeli zavedati še ne tako daleč nazaj. Tako poznamo toplotni, svetlobni, rastni, razmnoževalni, prehrabeni, biološki ritem, in še odkrivamo nove.

V zamotan splet zakonitosti, ki so jih izoblikovali vodni prostori, ter lastnosti in bioloških ritmov, je začel posegati človek, sprva počasi in neopazno, v naši dobi pa hitro, največkrat pa že prehitro. Priča smo izjemni dobi človeške zgodovine, ko se je rodilo in se uveljavlja spoznanje, da človek ni gospodar narave, ampak le njen sestavni del in je zato dolžan spoštovati zakonitosti v danem okolju, če hoče preživeti.

Zakonitosti okolja so elastične le do neke meje, zato je miselnost o človeku kot gospodarju narave, doživela poraz. Vse kaže, da je prav onesnaženje voda, ki v razvitih deželah dosega vznemirljiv obseg, odločilno pripomoglo k novemu spoznanju. Spoznali smo, da so zaloge vode omeje-

priznanje naši kakovosti

V drugi polovici leta 1975 smo izvažali baterije 3R 12 v Vzhodno Nemčijo. Po predpisih za uvoz v to državo, smo morali dati baterije testirati vzhodnonemški državni ustanovi za standardiziranje in kontrolo kakovosti. Na osnovi uspešnih preizkusov smo od tega zavoda dne 21.2.1977 prejeli dovoljenje, da prikazani znak lahko uporabljamo na baterijah 3R 12 pri izvozu v to državo.

Prikazani znak pomeni, da so naše baterije uspešno prestale preizkus in predstavlja neke vrste znak kakovosti v tej državi. -B.M.

ne, s tem pa je določena tudi meja razvoja človeške družbe in njene dejavnosti. Onesnaženje vode je morda najbolj upadljivo, vendar ni okolje v celoti nič manj ogroženo.

Tako lahko razumemo, zakaj se prizadevanja za ohranitev zdravega okolja nezadržno širijo. V to niso vključeni le strokovnjaki, ampak tudi politiki, državniki, vlada in Združeni narodi.

Vode Slovenije imajo pester sestav: kraške podzemne vode, podtalnice, izviri, reke, jezera, morje ter termalne-mineralne vode. Po množini vode, ki se pretaka po našem ozemlju, na površini in pod njo, je Slovenija dokaj vodnata dežela. Povprečne letne padavine so okrog 1300 mm. Množina vode, ki pri sedanjem pretoku odteka je okrog 250 m³/s. Ob veliki suši še vedno odteka iz Slovenije okrog 180 m³/s vode.

Del razpoložljive vode izkorišča 11 večjih hidroelektrarn, za namakanje zemljišč se porabi le malo vode. Množina vode, ki se rabi kot pitna ali zahtevnejša industrijska voda je ocenjena na nekaj več kot 15 m³/s. V primerjavi s sušnim odtokom je to le nekaj nad 8 %.

Na podlagi teh podatkov bi lahko zaključili, da pitne vode še dolgo ne bo primanjkovalo. Zaradi neenakomerno razporejene podtalnice je seveda v resnici stanje bistveno drugačno.

Rast naselij, mest in industrije je na pripadajočih področjih močno zmanjšala množino podtalnice, ponekod je potrebno že za najbližjo prihodnost iskati nove vire pitne vode in zahtevnejše uporabne vode. Povečana poraba vode je sprožila veržno reakcijo. Zmanj-

šanje zaloge vode povečuje množino odpadnih vod, s tem pa zmanjšuje množino uporabne vode zaradi onesnaženja.

Gospodarno reševanje odpadnih voda se začne s kanalizacijo. Hitro naraščanje odpadnih voda je prehitelo izgradnjo kanalizacijske mreže, zato smo s to pomembno akcijo v velikem zaostanku. Najbolj nam to potrjuje podatek, da je na kanalizacijo priključenih le okoli 30 % prebivalstva Slovenije.

Tako stanje že predstavlja vzrok za vznemirjajočo onesnaženost odvodnikov. Logično nadaljevanje kanalizacijske mreže so čistilne naprave. Toda če nismo zadovoljni z izgradnjo mreže ne moremo biti s številom čistilnih naprav še toliko manj. Le nekaj odstotkov komunalnih odpadnih voda namreč gre

skozi čistilne naprave, približno tako razmerje pa je tudi pri industrijskih odpadnih vodah.

To je drugi pomembnejši razlog za naraščajočo onesnaževanje odvodnikov.

Iz navedenih dejstev je razumljivejši vznemirljiv podatek, da onesnaženje odvodnikov na ozemlju Slovenije ustreza več kot osim milijonom prebivalcev, obstaja pa možnost, da je ta ocena morda celo preveč optimistična. Podatek, ki so ga uporabili za podano oceno, ne zajema onesnaženja s snovmi nesposobnimi razkroja in razpada, ki nimajo zanemarljivega deleža pri celotni sliki onesnaženja odvodnikov.

P.Z.

Ali razmišljamo o varstvu okolja tudi pri nas?

V čem in kakšen je lahko delež posameznika?!

bolezen našega časa

RAK NA JETRIH, ŽOLČNIKU IN TREBUŠNI SLINAVKI

Ne pretiravajmo s pitjem alkohol-
nih pijač, skrbimo za zdravo in
redno prehrano

Od 4064 bolnikov, pri katerih smo leta 1972 zdravniki v Sloveniji ugotovili, da so na novo zboleli za rakom, jih je 23 prizadel rak na jetrih, 69 na žolčniku, 88 pa rak na trebušni slinavki. Ti trije organi ležijo globoko v trebušni votlini in je zato znamenja rakastih obolenj na njih težko pravočasno poiskati. Zato se pri raku na teh organih še zlasti usodno zastavlja vprašanje: kako ga pravočasno odkriti?

Pri ugotavljanju seveda nismo brez moči, kajti rak, vsaj pri nas, le redko kdaj napade sicer zdrava jetra, žolčnik in trebušno slinavko. Najpogostejše se razraste po predhodnih boleznih, zato ga lahko domnevamo. Ob primerni skrbi za bolnika, ob pravilni bolnikovi zavzetosti za zdravje, ga tudi pravočasno odkrijemo in ozdravimo.

Rak na jetrih se na primer najpogostejše razvije iz jetrne ciroze. Med predra-

kava stanja lahko štejemo tudi nekatera parazitarna obolenja jeter in kar za Slovenijo sicer ni značilno, pomanjkljivo prehrano. Primeri se tudi, da se rakavi zasevki vkrajujejo v jetra iz svojih prvotnih kotičč, denimo iz prebavnega trakta, se pravi iz želodca in čreves ali iz pljuč, dojke ali od drugod.

Podobno velja za raka na žolčniku. Tudi ta ima svoje predhodnike. To so v 80 odstotkih žolčni kamni ali pa kronično vnetje žolčnika, ki pa je po navadi spet posledica žolčnih kamnov.

Če zaslutimo raka, naj nas vodijo naslednja načela:

- prva znamenja še ne pomenijo raka,
- podobni simptomi se pojavljajo tudi pri drugih boleznih,
- pretiran strah je nepotreben in celo lahko škodljiv.

Kako lahko začutimo najzgodnejše pojave? Dve tretjini naših bolnikov sta jih za-

čutili v obliki splošnih prebavnih težav, kot so slabost, bruhanje, napenjanje, zaprtje, tiščanje oziroma nejasne trebušne bolečine, hujšanje, zlatenica in zvišana temperatura.

Vsa ta znamenja seveda niso značilna samo za raka. Pogostejše oznanjajo kakšno drugo bolezen prebavnih organov, za katero niso značilne zle tvorbe. Kljub temu moramo ob takšnih znamenjih takoj k zdravniku. Edino on lahko odkrije pravo naravo bolezni.

Tu pa se zdravniki srečujejo s pojavom, ki nam nikdar ni ljub, ki nam znatno otežuje zdravljenje in ki le pogloblja rakavo mračno slavo. Marsikdaj vprašamo bolnika, zgroženi naj njegovim stanjem, zakaj je zanemaril svoje težave in ni prišel po pomoč ob prvih znamenjih, ki jih je čutil? Tako zvemo, da marsikdo ni hotel priti k nam le zato, ker se je bal pogledati resnici v oči. Le zaradi strahu, da je morebiti zbolel za rakom, zgubi odločnost in se prepusti usodi. Mnogi naši ljudje so namreč še zmeraj prepričani, da diagnoza rak pomeni - smrtno obsodbo.

To pa je zmota, včasih tragična zmota. Upanja za ozdravitev je mnogo več, kot to mnogi mislijo. Če raka zgodaj odkrijemo in pravočasno zdravimo, je lahko ozdravljiv.

V začetnem stadiju razvoja raka se sicer lahko pripeti, da ob prvem pregledu tudi specialist ne bo pravilno presodil njegovih znamenj. Lahko pa mu zaupamo, da bo bolnika prav gotovo preiskoval vse dotle, dokler ne bo zanesljivo razčistil, za kakšno obolenje gre.

Vzrok za težavno ugotavljanje je v tem, da ima rak nešteto videzov. Njegov začetek je lahko zahrbtnen in počasen ali pa eksploziven, z naglim razsojem po organizmu. Na dojki ali na koži nam ga ni težavno odkriti. Mnogo bolj je ugotavljanje zapleteno in zahtevno pri prizadetosti skritih organov, kot so trebušna slinavka, jetra in žolčnik. Na teh organih je potek razvoja raka dolgo neopazen: od prve rakave celice do tumorja. Ta je najprej majhen kot bučikina glavica, potem pa postaja vse večji in večji, dokler naposled ne prizadene funkcije organov in začne povzročati težave. Prav zato se pri vseh predrakavih stanjih, kot so jetrna ciroza in druge bolezni, ki smo jih omenili, nujno potrebne ponovne skrbne preiskave. Le tako lahko raka odkrijemo na samem začetku, takrat, ko je še krajeveno omejen in ga lahko korenito ozdravimo.

Raziskovalci vztrajno iščejo nekak splošen test, s katerim bi lahko zanesljivo ugotavljali začetna rakava obolenja. Prelepo bi bilo, če bi to bila npr. laboratorijska preiskava krvi, ob kateri bi nas lahko določene spremembe opozorile na raka, tako kot je na primer zvišan krvni sladkor znamenje sladkorne bolezni. Žal takega testa za večino rakov danes še nimamo, nemara prav zato, ker je šlo za Luno več sredstev in sil kot za raziskave raka.

Vendar pa imamo tudi v času, ko nam še ni na voljo tak splošen test, nekaj zadovoljivih metod za zgodnje ugotavljanje raka. Razen tega pa poznamo tudi nekaj simptomov, ki nas lahko opozorijo nanj. Tako opozorilo je npr. zvišana sedimentacija rdečih krvničk

v krvi, prav tako povečane jetra ali žolčnik, ki ji ob preiskavi lahko otipljemo. Vendar je treba spet povedati, da je zvišana sedimentacija pogostna tudi pri raznih vnetjih in drugih boleznih. Povečana jetra pa so veliko bolj kot za raka značilna za vnetje jeter, cirozo, alkoholizem, srčna obolenja itd.

Ker se ta obolenja lahko zahrbtno sprevržejo v raka, je potrebnih nekaj orientacijskih preiskav: najprej rentgensko slikanje žolčnika, želodca in dvanajsternika. Hkratne laboratorijske preiskave za analizo encimov krvi nam lahko zelo koristijo. Koristne so lahko tudi preiskave z radioizotopi. Te nam lahko pokažejo okvare na jetrih že če je tumor velik dva centimetra.

Biokemične laboratorijske preiskave pa vendarle niso popolnoma zanesljive. Težava je v tem, da tumor lahko uniči že polovico jetrnega tkiva, pa jetra še zmeraj opravljajo svojo nalogo v tolikšni meri, da so izvidi normalni in nas tako pustijo na cedilu.

Onkologija pa vendarle koraka vspešno naprej. Napredek v ugotavljanju raka nam je prinesla citološka diagnostika. Jetra, žolčnik in trebušna slinavka izločajo namreč po skupnih izvodilih v dvanajsternik sokove. Če dvanajsternik izperemo, lahko pod mikroskopom odkrijemo v teh sokovih odlučene rakave celice. Najbolj zanesljiv diagnostični ukrep pa je takoimenovana laparskopija. Lotimo se je tako, da trebušno steno krajeveno omrtvičimo in jo prebodemo; skozi to odprtino uvedemo v trebušno votlino optičen instrument, ki mu pravimo endoskop. Z vbizganjem zraka trebušne stene neko-

liko razmaknemo, toliko, da lahko pregledamo površino jeter, dele žolčnika, črevesa in sprednjo steno želodca. Pri tem lahko odščipnemo tudi košček sumljivega tkiva, da bi ga preiskali pod mikroskopom in ugotovili, ali gre za raka ali ne. Rak je torej odkrit. Kaj sedaj?

Najuspešnejše orožje je nož, če z njim uspemo, da rakavo tkivo v celoti izrežemo. To pa je mogoče le takrat, kadar je rak še omejen in se še ni predaleč razširil v okolico. Kadar raka ni moč v celoti izrezati, nam nekatere možnosti nudi sodobno obsevalno zdravljenje. Z njim bolniku lahko olajšamo težave in podaljšamo življenje. Sodobne obsevalne naprave: "gama-tron", "teratron" in "beta-tron", so nam na voljo tudi na našem onkološkem inštitutu. Z žarki visoke energije, ki jih natančno usmerimo v določeno globino, lahko rakavo tkivo popolnoma uničimo ali pa ga vsaj za nekaj časa zavremo v rasti.

Raziskovalci po svetu pa se zdaj vse bolj ogrevaajo za kemoterapijo, za zdravljenje z zdravili. Ta sredstva imajo vsekakor največjo bodočnost v zdravljenju raka, saj z njimi lahko napademo rakave celice tam, kjer jim s kirurgijo in z obsevanjem ne moremo blizu.

Danes je glavna vloga kemoterapije lajšanje napredovale bolezni in njene vrednosti ne bi smeli podcenjevati. Često pozabljamo, da gre v interni medicini pri večini bolezni samo za paliativno in ne vzročno zdravljenje. Bodočnost kemoterapije pa je v kombinaciji s kirurgijo in

/naslednja stran/

bolezen

radioterapijo v zdravljenju začetne bolezni.

Rešitev problematike zdravljenja raka vidimo v iskanju bolj učinkovite terapije. To zahteva klinične raziskave novih zdravil in kombinacij pri napredovali bolezni, ko odpovedo vsi ustaljeni načini zdravljenja ter vključitev tako dobljenih optimalnih shem s kirurgijo in radioterapijo v zdravljenje začetne, domnevno ozdravljive bolezni. Domnevamo, da bo predlagana strategija odkrila načine, s katerimi bomo uničili subklinična metastatična mikrožarišča in rizičnim bolnikom podaljšali preživetje.

Strah pred rakom je vsajen v vse nas. Nespametno pa je, če zapiramo oči pred njim in se nebogljeno udamo v usodo. Še zmeraj premalo znano dejstvo je, da se proti tej bolezni lahko uspešno borimo, če le znamo dovolj skrbeti za svoje zdravje. Tudi za raka velja stara resnica, da je bolezen bolje preprečevati kot zdraviti. Tudi pri tako zavrtnem raku, kot je le-ta na jetrih, žolčniku in trebušni slinavki, lahko nekaj storimo za njegovo preprečevanje: ne pretiravajmo s pitjem alkoholnih pijač, skrbimo za zdravo in redno prehrano ter se - če imamo žolčne kamne - čimprej odločimo za operacijo.

Prihodnjič:
Kožni rak in maligni melanom

Ijubitelji planin

ZMAJEVI PLANINCI ŽE SEDMO LETO PRIDNO OBISKUJEJO GORE

Letos se je začela že sedma obletnica odkar smo se Zmajevi planinci odločili, da bomo hodili v hribe. Začeli smo s Triglavom leta 1970 in nato nadaljevali.

Vsako leto nas je več, vsako leto obiščemo več vrhov in vsako leto hodimo z večjim veseljem. Krepimo si mišice, čistimo pljuča, spoznavamo nove prijatelje, opazujemo naravo in življenje divjadi v gorah, občudujemo gorsko cvetje, ki je v jutranji rosi najlepše, gledamo sončni zahod in vzhod, ki je v gorah najlepši in še in še bi lahko naštevale lepote in krasote naših gora in planin.

Seveda pa pri vsem tem ne smemo pozabiti tudi na slabo vreme. Včasih nas dež neusmiljeno pere po celi dan, večkrat pa se zgodi, da nas v avgustu ali septembru preseneti tudi sneg. Zato moramo biti pripra-

vljeni na vse. V nahrbtniku mora biti poleg kalorične hrane tudi topla obleka in rokavice, pa čeprav vremenslovci napovedujejo lepo vreme.

Mislim, da se tega kar sem napisala niste ustrašili. Zato pojdite z nami vsi, ki to želite. Ne bo vam žal. Da pa se boste lažje odločili kam bi šli, vam bom napisala seznam izletov za leto 1977.

FEBRUAR

Prvi izlet je Stol, predno pa bo časopis natisnjen bo ta izlet že za nami in ga zato ne bom opisovala.

MAREC

Uskovnica - 1138 m: dva dni. Za Uskovnico ste verjetno že vsi slišali. Tu ima Zmaj v najemu v hiši Matije Cvetka 4 prostore, kuhinjo in 3 spalnice. Zato gredo na dopust lahko

Črna prst nad
Bohinjsko
Bistrico

2 štiričlanske družine ali pa celo tri. Saj pregovor pravi, da pohlevnih ovac gre v stajo zelo veliko. No, na Uskovnico bomo šli v mesecu marcu. Startali bomo v Srednji vasi, prenočili v domu in drugi dan na Konjščico-Pokljuko-Bled in domov.

APRIL

Vogar - 1050 m: enodnevni izlet

Vogar je na nasprotni strani od Uskovnice. Ker je hoda v obe smeri samo 3 ure je primeren tudi za planince začetnike.

Ratitovec - 1666 m: enodnevni izlet

Ta vrh se nahaja nad Škofjo Loko. Je tudi v mednarodni poti prijateljstva. V obe smeri je hoda 3 ure.

MAJ

Za 1. maj gremo na prijeten sprehod na Orle.

Pohod ob Žici okupirane Ljubljane.

Jesenice-Javorniški rovt-Valvazorjev dom-Žirovnica
enodnevni izlet.

Ker je maj mesec narcis bomo odšli na Javorniški rovt. Pot je zelo lepa, kratka in brez posebnega vzpona.

JUNIJ

Rogle-Koča na pesku: dva dni
Ker v glavnem vsi delamo Slovensko transversalo, smo se odločili da obiščemo koče na Pohorju.

Komarča-Lepošpičje: dva dni

Vsi, ki boste redno hodili z nami na prejšnje izlete vam ta pot ne bo pretežka. Pojdite z nami in si oglejte čudovita Sedmera jezera.

JULIJ

Triglav - 2863 m: dva dni

Do tega izleta smo si že nabrali kondicijo. Utrdili

Zimski pohod
na Stol.

Trenutek
spomina na
težko borbo
20. februarja
leta 1942.

smo si noge in očistili pljuča. Šli bomo po najlepši in najlažji poti.

Komna - Krn - Lepena: dva dni

To pot smo že prehodili pred dvema leti v obratni smeri. Ker pa je bilo takrat slabo vreme bomo Krn obiskali še enkrat.

AVGUST

Škrlatica-Kriški podi-Trenta
dva dni

Ta vrh zahteva malo več kondicije, zato moramo čimveč hoditi in si utrjevati podplate.

Petzeck - 3283 m - Avstrija
dva dni

Za ta vrh se bodo odločili tisti, ki delajo mednarodno pot prijateljstva in tisti, ki se želijo povzpeti nad 3 tisoč metrov.

SEPTEMBER

Kremžarjev dom: 1 dan

Kratek enodnevni izlet. Startamo v Slovenj Gradcu in bomo v obe smeri hodili samo tri ure.

OKTOBER

Travna gora - zaključni izlet

Ker so že dnevi krajši in hladnejši bomo našo sezono zaključili na Travnici gori.

Preberite si seznam izletov in presodite sami za kateri izlet se boste odločili.

Za vsak izlet posebej bo obешan plakat v menzi. Vse prijave sprejema Krisper Brigita v prodajnem oddelku.

PD Saturnus
Sekcija Zmaj
Krisper Brigita

alkoholizem

Kaj se dela in kako bi se moralo delati v boju proti alkoholizmu?

Bistvenega pomena je, da v kratkem opišemo ukrepe, katerih se je potrebno posluževati v boju proti zatiranju alkoholizma s tem, da se le-ti ukrepi uskladijo z ukrepi ki se v praksi sprovajajo. Ta prikaz nam bo kasneje omogočil boljše razumevanje ukrepov (oziroma normativov) v boju proti zmanjševanju alkoholizma, ki jih je potrebno predvideti v programih zaščite zdravja in socialni medicini.

Celotno populacijo z ozirom na odnos proti alkoholnim pijančam razdelimo na tri kategorije:

1. abstinenti
2. zmerni pivci
3. alkoholiki bolniki
4. alkoholiki z ireverzibilnimi posledicami zdravja

Abstinenti, ki so se odločili, da ne bodo pili alkoholnih pijač tudi v najmanjših količinah - ni jih potrebno podvreči nobenim ukrepom. Lahko pa grupa abstinentov skupinsko ali individualno bistveno pomaga pri ukrepih oz. v boju proti zmanjšanju in zatiranju alkoholizma.

Grupi zmernih pivcev bi morala družbe nameniti največ pozornosti, to pa zato, ker se ravno iz te grupe mobilizirajo bodoči alkoholiki. Akcija v tej grupi bi morala biti preventivnega in disciplinskega značaja (npr.: mladina itd.).

Grupo alkoholikov (bolnikov) je potrebno zdraviti vendar se zdravljenje lahko prične že prej, pred nastopom ire-

verzibilnih zdravstvenih in socialnih posledic.

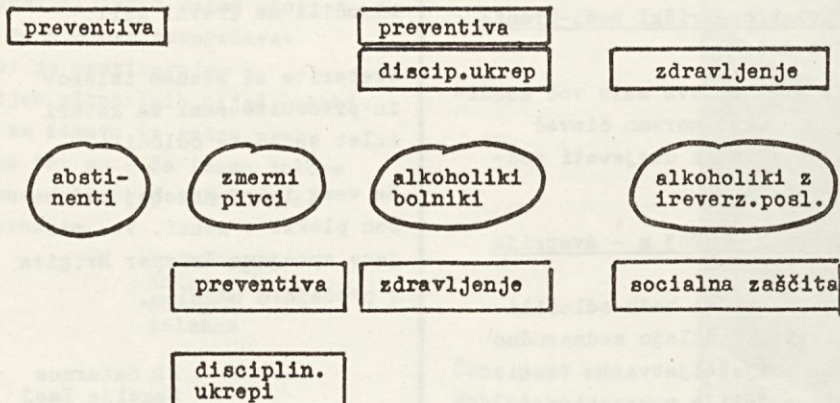
V grupi alkoholikov z ireverzibilnimi posledicami, čeprav ima zdravljenje pomembno mesto, so na prvem mestu ukrepi socialne zaščite tako alkoholika kot njegove družine. Alkoholiki z ireverzibilno posledico se imenujejo tisti, ki so zaradi alkoholizma poslani nesposobni za delo in pri katerih obstajajo neozdravljive prizadetosti posameznih organov, posebno živčnega sistema. V praksi pa se dogaja ravno obratno. Največ pozornosti se posveča grupi abstinentov. Preventiva se sprovaja s predavanji, na le-ta pa hodijo v glavnem abstinenti, redko zmerni pivci, skoraj nikoli pa alkoholiki.

Za grupo zmernih pivcev se ne naredi nič, čeprav bi bilo v to potrebno vložiti največ sredstev in časa.

Za grupo alkoholikov se izvaja preventiva (alkoholiku se svetuje naj preneha piti) in disciplinski ukrepi (delavcu preneha lastnost delavca v združenem delu), če se ponavljajo kršitve, ter če se ni pripravljen zdraviti.

Grupo alkoholikov z ireverzibilnimi posledicami se zdravi. Očitno pa je dejstvo, da bi bili lahko boljše rezultati, če bi se namesto teh akcij, izvajali odgovarjajoči ukrepi v pravem času.

Škodljive posledice pitja alkoholnih pijač, je včasih težko oddvojiti od tistih, ki izzovejo alkoholno bolezen. Tudi o škodljivih posledicah pitja alkoholnih pijač je potrebno voditi računa, in to je možno na zelo enostaven način in sicer z disciplin-

če zatuli sirena

V teh dneh dobivajo prebivalci Ljubljane drobno knjižico z navodili v primeru naravnih in drugih množičnih nesreč. V tej knjižici so med drugim navedeni tudi znaki za alarmiranje s sirenami.

Ker bi se v primeru kakršnekoli nesreče oglasila tudi naša, sicer ročna sirena v času naše prisotnosti na delovnih mestih, je prav, da znake in njihov pomen objavimo tudi v našem glasilu.

Alarmni znaki

Ob neposredni nevarnosti zračnega napada:

- zavijajoč zvok siren s trajanjem 60 sekund.

Ob neposredni nevarnosti napada z jedrskimi-biološkimi ali kemičnimi sredstvi:

- zavijajoč zvok siren s presledki v skupnem trajanju 90 sekund (trije zavijajoči zvoki po 20 sekund in dva presledka med posameznimi zvoki po 15 sekund).

Ob požarni nevarnosti:

- enakomerni zvok s presledki v skupnem trajanju 90 sekund (trije zvoki po 20 sekund z dvema presledkoma med posameznimi zvoki po 15 sekund).

Ob nevarnosti naravnih in drugih hudih nesrečah:

kombinacija enakomernih in zavijajočih zvokov v skupnem trajanju 60 sekund (dva enakomerna zvoka po 20 sekund in en zavijajoči zvok med že omenjenima zvokoma v trajanju 20 sekund).

Za prenehanje vseh vrst nevarnosti (in za preizkušanje siren vsako soboto ob 12.00 uri)

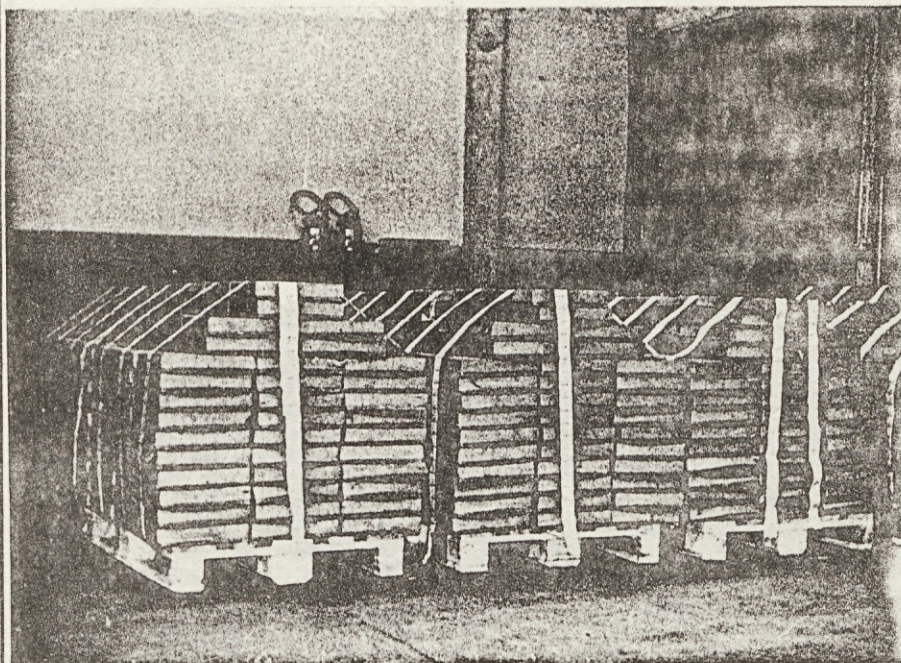
- enakomerni zvok v trajanju 60 sekund.

skimi ukrepi. Vendar pa je praksa drugačna, npr. vodilni delavec se opije in v opitem stanju povzroča nevšečnosti, pa ne bomo proti njemu sprožili disciplinskega postopka, proti opitemu alkoholiku pa velikokrat.

Iz vsega povedanega sledi to, da naj bi največ pozornosti posvetili zmernim pivcem. Da ne bomo pred dilemo - saj lahko popije kakšen kozareček - on pa vendar ni alkoholik! In pred to dilemo smo vsi mi velikokrat.

SOB

Literatura:
Alkoholologija dr. Hudolin,
dr. Špicer.

Pogled v del skladišča v Stegnah. Vskladiščenje ogljenografitnih šibk.

FRANCKA SUHADOLNIK

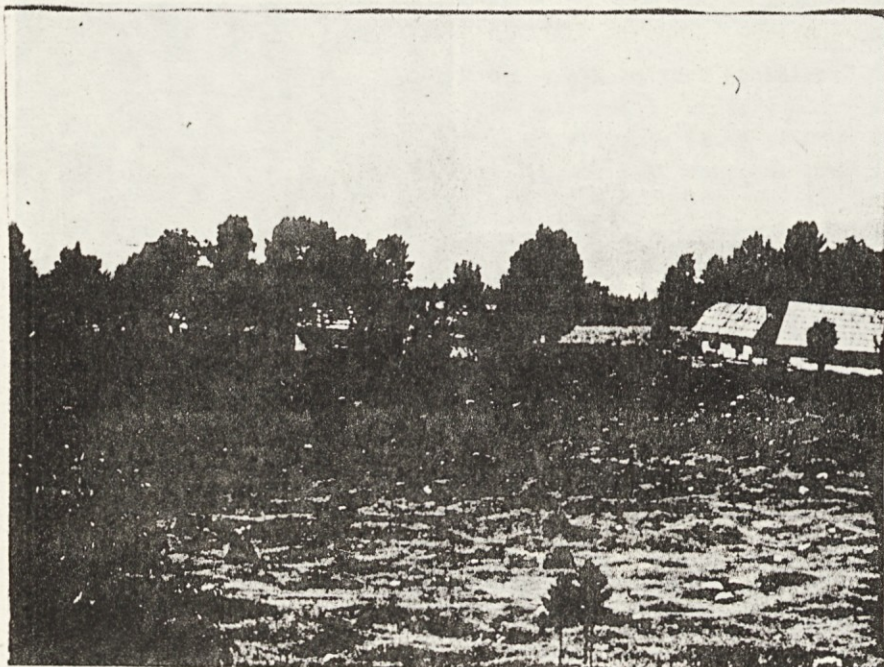
Iz vrst Zmajevih upoko-
jenk je dospela žalostna
novica.

Na soboto 5. februarja
letos je odšla v posled-
nje domovanje naša nek-
danja sodelavka Frančiška
Suhadolnik in ki je zad-
njič odhajala z delovnega
mesta preko praga Zmaja
16. oktobra leta 1965.

Iz Kamnika pod Krimom je
prihajala 9 let v tovarno,
v štancarijo, v kateri
je delala na montaži pri-

ključkov PM in PS za
baterije. Kasneje pa se je
občasno udeleževala naših
skupnih srečanj z upokoje-
nimi sodelavci. Še bi jo
lahko pričakovali, saj ji
je življenje namenilo le
67 let. Toda, žal, ostal
bo spomin in vrzel v vrsti
delavcev, ki so delali
pred nami.

Ohranimo jo v najlepšem
spominu.

Pogled skozi okno "naše" sobe na del Uskovnice.

naša knjižnica

NOVOSTI IZ NAŠE KNJIŽNICE

Našo, Zmajovo knjižnico smo
spet obogatili z nekaterimi
novimi knjigami:

INVENTIVNA DEJAVNOST V ZDRUŽENEM DELU

Zanimivo delo šestih strokov-
no priznanih strokovnjakov
s tega področja. Knjigo je za-
ložila "Delavska enotnost".

1976 KATALOG jugoslovenskih standardov.

Dr. Tine Lah: EKONOMIKA IN
EKONOMSKA POLITIKA JUGOSLAVIJE.
Knjigo je založila "Založba
Obzorja Maribor", 1976.

EKSPOZE PREDSEDNIKA SKUPŠČINE
SPRJ KIRE GLIGOROVA OB SPRE-
JETJU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU
(25.11.1976).

ZAKON O ZDRUŽENEM DELU. Zalo-
žilo ČGP Delo - TOZD
Gospodarski vestnik 1976.

Interesenti, ki si želijo
sposoditi knjige iz naše knji-
žnice, se naj oglasijo pri
Novak Anici v tajništvu.

pišite v naš glas

članstva gibanje

JANUAR:

Sprejeti v delovno razmerje:

RAKAR Boris, orodni brusilec
za nedoločen čas s 1.1.77.

SLAK Jože, ključavničar II
za nedoločen čas s 1.1.77.

ARKO Jože, ključavničar II za
nedoločen čas s 10.1.77.

KONČAR Jurko, tehniški risar
za nedoločen čas s 5.1.77.

ZAJEC Marija, vstavljanje žičk
v čašice za nedoločen čas
s 17.1.77.

KLEMENČIČ Rozalija, vstavlja-
nje žičk v čašice za nedo-
ločen čas s 17.1.77.

BOŽIČ Marjan, delavec na tran-
sportu pri strojih za ne-
določen čas s 27.1.77.

Prenehalo delovno razmerje:

ŠEGA Tatjana, dokumentarist-
risar s 10.1.77.

JORGOVANOVIČ Stojanka, delavka
na izdelavi negativnih ele-
ktrod s 10.1.77.

RADOVANOVIČ Nedžo, delavec na
transportu pri strojih s
12.1.77.

"NAŠ GLAS" Izdaja mesečno v na-
kladi 550 izvodov delovna skup-
nost tovarne "ZMAJ" Ljubljana.
Glasilo ureja uredniški odbor.
Odgovorni urednik: SMOLIČ Franc,
urednik: Marijan MAYER. Tisk:
Tiskarna KRESIJA, Ljubljana,
Adamič-Lundrovo nabrežje 2. Po
pristojnem mnenju št. 421-1/73
oprosteno plačila temeljnega
davka od prometa proizvodov.

INFORMACIJA O ZDRAVSTVENEM VARSTVU

S 1. februarjem 1977 je začela
dr. Benčanova opravljati pre-
ventivno posvetovalnico v
Zmaju vsak torek in petek od
13. ure dalje.

Pri tem želimo poudariti, da
naj se naši delavci zglasijo
v obratni ambulantni v Satur-
nusu le v primeru, ko je
zdravniška pomoč nujna, sicer
pa se naj raje poslužujejo
zdravstvenega varstva v
Zmaju.

S.O.B.

število zaposlenih

Proizvodni sektor

moških	71
žensk	133

Skupaj	204
--------	-----

Obrat Šentvid

moških	31
žensk	88

Skupaj	119
--------	-----

Skupne službe

moških	60
žensk	53

Skupaj	113
--------	-----

Dne 31. januarja 1977 je
bilo v tovarni ZMAJ zaposlenih
436 delavcev, od tega 162
moških in 274 žensk.

rojstni dan

V MESECU MARCU PRAZNUJEJO

Sonja MIKLAVČIČ
Jernej DRČAR
Alojzija ZOREC
Marjan JERŠE
Hoti FEHMI
Marija ŠTRUS
Jože MIKLIČ
Dragan VESIČ
Jože ŠOLAR
Milan MARGUČ
Jože TUREK
Rozina KOŠTRICA
Marija MAJNIČ
Ljubica GYEREC
Ružica STOJANOVIČ
Kati LEVANČIČ
Jože ANŽLOVAR
Jožica SKOK
Gabrijel PEČNIK
Boris RAKAR
Marija DUKARIČ
Zora KOJIČ
Ljubica MILIČIČ
Franc SMOLIČ
Franika Tkalec
Franc MRHAR
Aleksa SEMIZ
Mira KEKIČ
Janez BOLTA
Jože LOŽAR
Vena MANOVA
Marija ZAJEC
Metod BOLTE
Jožefa KOLEŠA
Jožica TUREK

čestitamo

mi se imamo radi...

Mi se imamo radi ... resnično se imamo radi, vsako uro bolj, vsak dan bolj, vsako leto bolj. Tega smo se navadili v službi, vsi imamo že večletno prakso, na to navadimo tudi tiste, ki pridejo na novo. Večkrat pravimo, medsebojni odnosi so dobri, to poudarjamo v vseh sredinah, na vseh nivojih. Da bodo še boljši, smo pripravljeni storiti vse.

Naše prijateljstvo se začne že zjutraj, ko pridemo v službo (kdo pa danes še hodi na delo?), klepet in kavica, ni važno koliko časa, ni važno delo, važno je da smo prijatelji in da ostanemo prijatelji. Narejeno pa je itak vse sproti, svoje delovne naloge odlično izvršujemo, če ne danes, pa jutri, čez en mesec ali pa mogoče prihodnje leto - to ni važno, važno je, da se imamo radi.

Pa to ni samo v naši ožji ali širši skupini, to je povsod, v vseh skupinah, v vsej tovarni. Če ne verjamete se lahko vsak trenutek prepričate! Kar pogledajte okoli sebe, saj imate oči zato, da gledate.

Če pa nam kdo reče: "Blagor vam ko se tako dobro razumete!" je odgovor takoj pri roki: "Kaj mi, ti pogledj one tam v tretjem sektorju, tam se imajo še bolj radi, tam so medosebni odnosi še boljši. Blagor njim!"

In tako teče življenje naprej,

vsak dan lepše, vsak dan boljše. Če je komu težko, ima prijatelje, ki se jim lahko vsako sekundo zaupa. Čez dan si izmenjamo vse novice prejšnjega dne, lanskega leta, in tega trenutka, kaj je rekel mož, kaj je rekla žena, kaj so naredili in česa niso naredili otroci, v kateri trgovini je znižanje, za koliko dobiš to in to, kam bomo šli na vikend, kateri sorodnik je bolan, kaj je rekel nekdo iz prvega sektorja, zakaj se drži ena iz drugega sektorja. Čez komot ga ni! Vendar pa niso vsi taki, najdejo se tudi nergači, "mule" ki vlečejo za vse. In ti si še upajo občasno "popeniti", imeti predolg in preoster jezik, kritizirati nedelo! Sram naj jih bo, ti niso naši prijatelji, ne znajo se imeti radi... No ampak take že naučimo, nanje smo jezni, vsi se spravimo na takšnega nergača, ignoriramo ga. Če hoče biti zopet naš prijatelj se mora odkupiti. Odkupi se lahko s tem, da začne deliti komplimente (teh smo vsi potrebni), lahko se odkupi s tem, da se nam zaupa (obvezno mora pripovedovati najmanj uro neprekinjeno), lahko pa se odkupi s tem, da "časti", pa naj bo to s smetano, sokom, piškoti ali čokolado ali pa s cigaretami. Za v bodoče pa bo že vedel, kdaj je opozarjal na nedelo. Če hoče biti naš prijatelj, mora delati tako kot mi, to je veljalo in bo veljalo!

Pa boste rekli, kaj pa šef, je tudi prijatelj - seveda, vesel je da so medsebojni odnosi dobri, edino tako se da preživeti. Sicer pa nas ne vidi kaj dosti, sedi v svoji pisarni, vrata so zaprta, pa ne vemo ali on dela ali ne?!

Rezultati so dobri, to ugotavljamo vsi. To pa je najvažnejše! Za nas so dovolj dobri, zakaj bi bili boljši, potem ne bi imeli časa biti prijatelji, ne bi bili dobri medsebojni odnosi, ne bi jih mogli sproti poglobljati.

He, he - da me ne boste narobe razumeli - vse zgoraj napisano je za "hec". Zares je čisto drugače, ali ne?

Kar vprašajmo se vsi skupaj in vsak zase posebej, kako izkoriščamo svoj delovni čas, kako izvršujemo svoje delovne naloge, kakšni so resnični rezultati našega dela, koliko delamo zares efektivno? Nad tem bi se morali vsi zamisliti in nekaj ukreniti, pa kmalu, ker sicer bo prepozno! Nobena "trda roka" ne bo več zalegla, nobeno opozorilo, ker bomo preveliki prijatelji. Rušiti dobre medosebne odnose pa je smrtni greh!

N.N.

obvestilo

V splošno kadrovskem sektorju še vedno posedujemo nekaj fotografij otrok, slikanih ob priliki praznovanja Dedka Mraza. Naprošamo sodelavce, ki še niso prevzeli slik svojih otrok, naj se čimprej oglasijo pri socialni delavki. Cena je 20 dinarjev za 2 liki.